

Høringssvar vedr. udkast til Bekendtgørelse for Nationalpark Thy

af Miljøorganisationen Nepenthes
28. juli 2008.

I. Generelle kommentarer

Nationalparkernes rolle

Nationalparker skal give den danske befolkning meget bedre mulighed for at få kvalitets-oplevelser af en natur, der virkelig får lov at udfolde sig. Det er vigtigt, blandt andet for at give de næste generationer en bedre forståelse af sammenhæng mellem natur og menneske, men også for at Danmark bliver mere attraktivt at leve i og at besøge, til gavn og glæde for både sjæl og nationaløkonomi.

Nationalparker skal også være videnskabelige reference-områder, hvor man kan opleve og studere hele naturlige økosystemer og deres måder at udfolde sig på.

Talrige undersøgelser har givet naturens tilstand i Danmark dumpekarakterer. Der er derfor et påtrængende behov for at lægge store områder ud til egentlig, produktionsfri natur af den slags der passer sig selv, og hvor menneskers rolle især er som ivrige tilskuere til fods. Vi har brug for fredelige oaser med vilde græssende dyr og store fuglebestande, ud fra både oplevelsesmæssige og naturbevaringsmæssige behov. Disse behov er yderligere påtrængende som følge af de forventelige klimaforandringer og den stigende forekomst af invasive plante- og dyrearter.

Det er denne rolle den kommende Thy nationalpark skal udfylde.

Om ansvaret som pionér

Nationalpark Thy bliver Danmarks første nationalpark, og kommer derfor til at lægge niveauet for de kommende nationalparker, så det er vigtigt, at den kommer til at leve op til international standard. Natur- og miljøforeningen Nepenthes opfordrer på det stærkeste miljøministeren og den kommende bestyrelse for Nationalpark Thy til at gøre deres yderste for, at parken kommer til at opfylde den internationale naturbeskyttelsesunion IUCNs kriterier for en nationalpark. (se nedenfor)

Nationalpark-loven er kun en rammelov, der ikke indeholder retningslinier for, hvilken fredningskategori en nationalpark tilhører, altså hvilke mindstekrav der er til bestemmelser om naturbeskyttelse. Der er nu helt op til bestyrelsen for Nationalpark Thy at bestemme, hvad en nationalpark er. Denne mildt sagt besynderlige ikke-lovgivende lovgivning lægger et så meget desto større ansvar for naturen på de enkelte bestyrelsesmedlemmer.

Vi kan ikke tydeligt nok understrege vigtigheden af følgende:

Eftersom det foreliggende projekt er af en sådan karakter, at det med en begrænset indsats kan bringes i overensstemmelse med den internationale standard for nationalparker (IUCN Kategori 2), så vil det ud fra enhver fornuftsbetragtning være et svigt af historiske dimensioner at lade være. Det ligger fast nu, at området kommer til at bære titlen nationalpark. Dermed påhviler der politikere såvel som administratorer et ansvar for at sikre, at området rent faktisk kommer til at leve op til titlen. Vælger man derimod at videreføre et dansk nationalpark-begreb, efter hvilket der kan drives jagt, foregå tømmerhugst og landbrugsdrift, placeres vindmøller etc., så vil det for hvert år med en sådan parodi blive mere og mere illusorisk at putte stringens i begrebet. Det er uendeligt svært at stramme op, når man én gang slækket på standarden. (Obs.: Bemærk dog at der nødvendigvis er visse ting, der kun gradvist kan ændres til at leve op til IUCN kat. 2, se senere).

Om valget af Thy

Selve valget af Thy må betragtes som heldigt. Bogstaveligt ment, for hvor er den videnskabelige redegørelse med saglige, objektive kriterier for samtlige pilotprojekter der ligger til grund for udvælgelsen? Vi må konstatere, at blandt de to bedst egnede pilotprojekter handler dette høringssvar om det ene, medens det andet blev kasseret på et useriøst grundlag; det er naturligvis Lille Vildmose, vi hentyder til. Vi ser denne lemfældighed i udvælgelsen som en direkte følge af manglen på et nationalt råd for nationalparker. Udvalget bygger på nogle vilkårlige betragtninger om omfanget af lokal enighed, og på skiftende ministres veneration for eller partimæssige tilknytning til lokale særinteresser, hvilket naturligvis er aldeles uacceptabelt. Der foreligger heller ingen redegørelse for hvorfor nationalparken ikke skal inkludere en del af havet, hvilket i betydelig grad ville forøge biodiversiteten. Vi foreslår en videnskabelig undersøgelse af fordele og ulemper ved at inkludere en betydelig del hav i nationalparken.

Der påhviler alle som har en finger med i spillet, et ansvar for at rette op på sådanne indledende fejl og mangler. Nationalparker er en national sag. Derfor er det ikke kun de lokale, der skal have indflydelse. Sager af national betydning bør afgøres på nationalt plan.

II. Konkrete kommentarer

Nationalparkens størrelse

Bortset fra vores undren over at der ikke er inkluderet et tilsvarende stort marint areal, mener vi at størrelsen på det terrestriske nationalparksområde er acceptabel. Med sit bruttoareal på 24.000 hektar kan det kaldes en stor dansk nationalpark. Men accepten af størrelsen naturligvis bygger på den forudsætning, at væsentligste del af parken vil leve op til standarden for IUCN Kategori 2. Det er reelt kun dette areal man bør indregne, når man angiver arealet for nationalparken.

Der skal lyde ros for at have undvejet en faldgrube i form af den volumensyge, som er tydeligst i Nordsjælland og i Skjern-forslagene. Her er arealerne blæst kunstigt op med uinteressante landbrugsarealer, som ikke giver mening i en naturmæssig sammenhæng, og som truer med at gøre parkforslagene meningsløse. Friluftsrådet har også været fremme med tanker om, at inkludere bl.a. Vejlerne. Men Vejlerne læner sig op ad det, som iflg. IUCN hedder naturreservater (Kategori 1), som adskiller sig fra nationalparker ved at være lukkede for offentligheden på størstedelen af arealet. Den slags områder er uvurderligt vigtige for naturen som i dette land er presset ud i de sidste ikke opdyrkede parceller, men de er bedst tjent med at holdes adskilt fra nationalparkerne i

begrebsmæssig, forvaltningsmæssig og formidlingsmæssig henseende. Desuden er det ikke direkte forbundet til det nuværende nationalparkareal.

Zoneinddelingen er i princippet fornuftig. Men vi må igen understrege behovet for stringens i kriterierne for de enkelte zoner. De nuværende er alt for slappe. Det siger næsten sig selv at en zone uden begrænsninger bør udelades af nationalparken. For der er jo ingen substans i en zone, når den ikke adskiller sig fra resten af Danmark. Men den geografiske zoneinddeling kan sagtens bibeholdes, de enkelte zoner skal blot opgraderes som følger:

- **Planlægningszone 1**, omfatter Natura 2000-arealer. (**Nu:** Her skal kommunen overholde reglerne for Natura 2000, ligesom der ikke længere kan planlægges for luftledninger i habitatområderne mellem Lodbjerg og Stenbjerg samt Ørum Sø.) **Bør være:** Ingen skovdrift, ingen jagt og ingen landbrug, intet byggeri. Reetablering af nøglearter og naturlig dynamik.
- **Planlægningszone 2**, omfatter fredninger, beskyttede naturtyper og arealer der kan skabe større sammenhæng mellem naturtyperne. (**Nu:** Her må kommunen ikke planlægge for høje anlæg.) **Bør være:** Arealerne skal være overgået til Planlægningszone 1 inden for 20 år.. Intet byggeri.
- **Planlægningszone 3**, omfatter klitplantager og kulturlandskabet. (**Nu:** Her er der ikke nye regler for kommunens planlægning.) **Bør være:** Her stoppes udstykninger, vindmøller, højspændingsledninger, etc. Landbrug kan drives som hidtil. Disse områder har høj prioritet for opkøb, og betragtes som på sigt tilhørende Planlægningszone 1 uden defineret frist.

De mest sårbare og truede naturtyper i nationalparken omfatter lysåbne og næringsfattige naturtyper som klitter, klitheder og søer og deres tilhørende plante- og dyreliv samt vådområderne. Eutrofiering fra omkringliggende landbrug er en direkte trussel mod biodiversiteten i parken. Vi foreslår derfor, at der oprettes en fjerde planlægningszone uden for afgrænsningen af parken. I denne zone, hvor der ingen nye regler for kommunernes planlægning er, kan bestyrelsen for eksempel arbejde for, at lodsejere søger tilskud efter ordninger under landdistriktsprogrammet. Det kan ske gennem dialog med den lokale aktionsgruppe (LAG) og enkelte lodsejere. Andre relevante tilskudsordninger kan være de statslige naturforvaltningsmidler og skovstøtteordninger eller tilskudsordninger under EU.

Landbrug

Landbrugsarealet inden for nationalparken omfatter ca. 1.400 hektar, hvoraf ca. 85-90 % udgøres af permanent græs. Det er som udgangspunkt ikke en størrelse der kompromitterer Nationalpark Thy, men vi vil alligevel understrege, at landbrug intet har at gøre i en nationalpark. Derfor vil vi kraftigt opfordre til *enten* at udelade det af nationalparkarealet, *eller* at tilkendegive tydeligt med en målsætning i bekendtgørelsen, at det tænkes opkøbt ved først givne lejlighed, for derefter at tages ud af drift for bestandig og overlades til naturlig græsning (se senere) og fri succession. Der er i Danmark et påtrængende behov for at tage store landbrugsarealer ud af drift, for at naturen kan blive tilstrækkelig robust i forhold til at tage vare på artsmangfoldigheden og tilpasse sig eventuelle klimaændringer. Intet sted er bedre til dette end arealer i direkte tilknytning til allerede eksisterende naturområder, da store naturområder for det første er billigere at forvalte, for det andet giver plads til arter som er følsomme over for forstyrrelser, f.eks. traner og andre arter der kræver megen plads. For det tredje skal naturområder over en vis "kritisk masse" for at være for alvor interessante i en turistsammenhæng, se nedenfor.

Et enkelt kritikpunkt vil vi gerne komme i forkøbet. Der er i forbindelse med jordopkøb en indbygget modvilje i landbruget mod enhver anden arealanvendelse end den agrikulturelle. Denne kritik bør vejes og findes for let, da den bygger på en dybt forældet tankegang. Dyrkning af jorden er langt fra altid den mest økonomisk indbringende, og at det skulle forårsage affolkning er direkte usandt. Det er de større landbrugs jordopkøb der affolker landskabet. Velfærdsøkonomiske undersøgelser og lokale erhvervsundersøgelser viser, at nationalparkerne fremmer lokal udvikling og giver penge til lokalsamfundet.

Landbrug er oftest i modstrid med varetagelse af naturinteresser, det er der flere grunde til, som er vigtige at nævne her. Landbrugets formål er at producere store mængder råvarer af ensartet kvalitet. I naturen er uensartethed derimod en kvalitet, og jo flere forskellige typer skabninger et naturareal kan mønstre, desto rigere anses naturen for at være. Forskellen er helt basal, og har intet at gøre med dårligt landmandskab. Landbrug er monokultur og hurtig omdrift, hvor natur er mangfoldighed og kontinuitet. Landbrug er intensiv pleje med jordbehandling, gødsning, osv., natur er fravær af pleje - i den ideelle udgave. Og i landbruget fjerner man overskuddet fra processen, naturen er et overvejende lukket kredsløb - i udgangspunkterne. En væsentlig undtagelse er vedvarende græsningsarealer som ikke gødskes, hér kan man finde et reelt naturindhold. Men i hovedtræk er landbrug og natur hinandens modsætninger, og derfor vil selv den mest skånsomme markdrift ikke have et reelt naturindhold, og dermed er landbrug ikke foreneligt med nationalparkforvaltning, ligesom det strider mod IUCNs kriterier om fravær af fysisk produktion.

Skovbrug og træarter

Skovbruget inden for nationalparken er uden den ringeste nationale betydning og bør afvikles over en relativt kort årrække. Som reference vil vi pege på den skånske Söderåsen nationalpark, hvor alle grantræer fjernes i løbet af 20 år. Tømmerhugst er skadeligt for naturen og for turismen, og har intet at gøre i en nationalpark. Skovarealet omfatter ca. 1/3 af det samlede areal, så det er særdeles vigtigt, at der tages fat på disse plantager ud fra rent naturforvaltningsmæssige principper, og at de forstlige forvaltningsprincipper udfases totalt.

Mere end 95 % af skovarealet er statsejet, de resterende private plantager anbefales opkøbt ved først givne lejlighed, men skal indtil da naturligvis kunne drives uden restriktioner.

Når man i planen for Nationalpark Thy sigter efter en konvertering til mere naturnært drevne skove, så er det falsk sminke. Naturnær drift er tiltænkt produktionsskove, men produktion bør på sigt ikke finde sted inden for nationalparkens grænser. Principperne kan dog anvendes i konverteringsfasen hvor skovbrug afvikles. Vi foreslår de yngste beplantninger fældet så snart det kan lade sig gøre. På resten af skovarealet med ikke-hjemmehørende træarter kan man høste nogle værdifulde erfaringer med hårdhændet hugst og kontrolleret skovbrand; der er intet at miste, da det hele alligevel bør fjernes. Der bør ingen nytplantning foregå, men naturlig opvækst af hjemmehørende arter bør skånes, og på arealer i pæn afstand af havet kan man overveje at sprede træfrø af lokale provenienser, dér hvor de naturlige frøkilder er forsvundet under plantagedriften. (Om invasive træarter, se senere.)

Jagt

Bekendtgørelsen om Nationalpark Thy tillader fortsat jagt. Jagt hører ikke hjemme i en nationalpark og bør forbydes. Et totalt ophør af jagt i nationalparken vil have en gunstig indflydelse på naturen i parken. Uden jagt vil hjortedyrene stige i antal. De vil sikre en bedre afgræsning af området, levere

gødning til sjældne biller, trampe igennem hedelyngen og sikre spredning af frø. Desuden vil hjorte i jagtfrie områder blive mere dagaktive og synlige og dermed forøge kvaliteten af turisternes naturoplevelser.

Hydrologi

Debat- og informationshæftet gør selv udførligt opmærksom på problemer som følge af, at mange af arealerne i klitplantagerne i dag er grøftede og drænedede. Løsningen er ligetil. Lad dem som minimum forfalde naturligt, og fremskynd gerne processen ved strategiske opfyldninger.

Turisme

Turisme er fremtiden, en uudtømmelig ressource der er væsentlig at satse på som et vægtigt supplement til den fantasiløse arealudnyttelse i form af landbrug, på de tilmed ringe boniteter i Thys tilfælde.

Den lille havfrue, Skamlingsbanken og Ejer Bavnehøj tilhører fortidens turisme. De glimrer ved fraværet af handling, forandring og spænding. Fremtiden ligger i områder som Thy, men *kun* hvis de bliver forvaltet ud fra stringente naturforvaltningsprincipper. Fremtidens turist kender sine kvalitetskriterier, og man forregner sig, hvis man tror at selv nok så skånsom plantagedrift eller økologisk landbrug skulle have vedvarende interesse for turisterne. Vi andre tager heller ikke til Yellowstone eller Serengeti Nationalpark for at se på økologisk majsproduktion. Vi har som forening planer om at bidrage med reel information til turister om indholdet af de kommende nationalparker, og vi kan ikke acceptere at turister bedrages med fine prædikater, der dækker over en ringe naturforvaltning. Turisterne skal kunne opleve *naturens* processer, ikke *menneskets*.

Danskerne vil gerne have nationalparker, og de er parate til at betale for bedre beskyttelse af naturen. Det viser en undersøgelse, som Skov & Landskab og Fødevarerøkonomisk Institut ved Landbohøjskolen har gennemført sammen med Skov- og Naturstyrelsen. Derfor er det vigtigt at nationalparkerne ikke bliver turistfælder. Signalet, der sendes til andre lande bl.a. i Afrika, hvor der er rigtige nationalparker, vil være, at man da skal have lov til at drive sit erhverv som landmand eller jæger videre, også inden for en nationalparks grænser, til skade for naturen. Vi har i det rige Danmark både pligt til og mulighed for at gå foran som eksempel for lande, hvor befolkningen er fattig og hver dag bærer sig kamp for overlevelse. Faktum er, at vi i dag er langt bagud, og at bestyrelsen for nationalpark Thy har en *stor* opgave foran sig med at tage naturen mere alvorligt, end der er lagt op til i bekendtgørelsen.

Faren for negative konsekvenser for naturen i form af slitage og forstyrrelse kan som nævnt i informations- og debathæftet sagtens imødegås gennem styring af turiststrømmen med stier, skilte m.v. til robuste områder. Mulighederne i turismen overgår langt farerne.

Nationalparksbestyrelsen

Nationalparkbestyrelsen etablerer og udvikler nationalparken, blandt andet gennem udarbejdelse af en nationalparkplan. De nedsætter et nationalparkråd der rådgiver bestyrelsen om, hvilke opgaver der skal prioriteres. Nationalparkbestyrelsen har også til formål at sikre information og formidling af områdets værdier. Samarbejde med skoler, foreninger, selvejende institutioner, Skov- og Naturstyrelsen m.fl. om information, naturformidling, naturskoler vil være en del af opgaven.

Det er derfor helt uforståeligt og yderst betænkeligt, at kun én ud af ti pladser varetager naturinteresser i parken. Mindst tre til fire pladser bør bestå af medlemmer, der kan varetage

naturens interesser i parken. Det må endvidere tilrådes at universiteterne sikres en plads, da forskning både er en vigtig funktion for en nationalpark og for en vidensbaseret forvaltning. De ekstra pladser kan skaffes ved at udskifte medlemmer, eller øge antallet af medlemmer i bestyrelsen.

Genindførelse af biologiske nøglearter & naturlig græsning

Overordnet mener vi, at forvaltningen af nationalparkens natur på sigt må foregå alene ved naturlige processer, forstået som modsætning til traditionel landskabspleje, det være sig mekanisk eller ved hjælp af husdyrhold.

Græsning har mange meget gavnlige effekter; i Thy vil disse især handle om foryngelsen af lyngdominerede arealer og forøgelse af rigdom af plante- og insekter på alle fastbundede arealtyper. Her er udpræget græssende store dyr særligt vigtige, da de evner at fjerne en del dødt plantemateriale (strå) og søndertræde gammel lyng samt modvirke træer og buskes dominans, hvorved vegetationens struktur bliver meget varieret. Sommergræsning med kvæg samt fårehold er traditionelle redskaber i denne sammenhæng, men erfaringer fra Tyskland og Nederlandene viser, at ”naturlig græsning”, dvs. helårsgræsning med fritlevende dyr uden fodring, kan give bedre og billigere effekter. Foruden kronhjorte og dådyr er det her især interessant at overveje indførelse af naturligt hjemmehørende store arter som elg, europæisk bison, vildhest (f.eks. przewalski) og på sigt uroksekvæg. Også vildsvin vil have en positiv indvirkning på naturen i nationalparken, men her må forholdet til landbruget først afklares politisk.

Græsningstrykket og dets positive og negative effekter på diversiteten af planter og dyr bør overvåges, f.eks. i samarbejder med universiteter. Regulering af hjortenes bestandsniveauer kan foregå uden for zoner med Kategori 2-områder, dvs. selve nationalparken. Det vil give de omkringliggende ejendomme en betydeligt indtægt samt et incitament til at drive deres ejendomme som natur med jagt.

Kun hvis rammer for græsningstrykket eller dets konsekvenser overskrider grænser, der er objektivt målelige og fastlagt bør man eventuelt skride til regulering i selve nationalparken, d.v.s. enten professionel indfangning eller professionel afskydning. Sportsjagt kan ikke komme på tale.

I tilgift til den fremragende landskabspleje disse dyr udfører, er der for den europæiske bison og vildhestens vedkommende også gevinster at hente i form af bevarelse af arter, da de begge er globalt truede.

Invasive arter

Der vil være problemer med invasive arter i Thy nationalpark ligesom i resten af landet. Denne problemstilling er forbundet med landbrugets kvælstofbelastning og områdets afgræsning. Vi vil blot henlede opmærksomheden på, at vækstbetingelserne for invasive urter alt andet lige forringes med faldende kvælstofbelastning samt med større og mere varieret græsningstryk, hvilket er et ekstra argument for en helhertet indsats på disse to punkter. Hvad træer angår, er det primært bjergfyr og sitkagran der bør fjernes så effektivt som muligt. Sitkagran er muligvis endnu ikke bredt opfattet som en invasiv art, men den forårsager samme skade og selvspredning effektivt, så det er afgørende, at denne holdning hurtigt revideres.

Kriterier og indikatorer for naturtilstanden i nationalparken

Der mangler i bekendtgørelsen, ligesom det er tilfældet i den danske lov om nationalparker, klare tilkendegivelser om, at man vil leve op til kriterierne for IUCN Kategori 2. Der har i debatten om nationalparker været fremført et forfejlet succeskriterium om, at nationalparker skal "gøre en forskel". Ikke forstået som at vi ikke ønsker positive forbedringer, de er stærkt tiltrængt, men det at der sker en forbedring er bare ikke en anvendelig indikator i sig selv. Den ville jo indebære som konsekvens, at jo dårligere et areal har været forvaltet tidligere i naturmæssig henseende, desto ringere et resultat skal der til for at "gøre en forskel". Standarden ville blæse i vinden, hvis man brugte den bedømmelsesmetode. Det er helt indlysende noget uigennemtænkt nonsens. Det har været fremført af Friluftsrådet, og flere politikere har gentaget dette mantra.

Andre har kaldt udpegningen af Thy for et »nemt og billigt« valg, da hovedparten allerede er statsejet og naturbeskyttet. Det er måske nok korrekt, men først og fremmest irrelevant, da der intet galt er i, at udpege et område til nationalpark, hvis det lever op til kriterierne for en sådan. Vel at mærke faste kriterier på en absolut skala, og ikke de nævnte relative kriterier. Nationalpark Thy lever ikke op til IUCN Kategori 2, men det er dét, indsatsen skal koncentreres om, hvorimod spørgsmålet om, hvilken forskel denne indsats så gør, må være et emne for forskere og historikere.

Et problem i nationalparkforvaltningen der til gengæld er kæmpestort er, at loven om nationalparker fastslår, at bestyrelsens nationalparkplan ikke må stride mod regionale udviklingsplaner, kommuneplaner, lokalplaner og råstofplaner. Vi protesterede forgæves over dette vanvittige nationalpark-selvudslettende påbud i forbindelse med nationalparkloven, men forgæves. Det er bydende nødvendigt at dette påbud fjernes ved en kommende revision af nationalparkloven. Men for nærværende må vi som compensation foreslå, at bekendtgørelsen tilføjes en paragraf der påbyder bestyrelsen at gøre alt i deres magt for at planer, der er i modstrid med IUCN's regler for Kategori 2, ændres i de respektive planer. Det er ikke med vores gode vilje at vi foreslår et sådant molbocirkus, men vi er tvunget af den nævnte fejl i nationalparkloven.

Produktion i nationalparken

Vindmøller

Udkastet til Bekendtgørelse om Nationalpark Thy indeholder ikke et eksplicit totalforbud mod enkeltstående møller i nogen dele af nationalparken. Lad os sige det rent ud: Det er en katastrofe, hvis man placerer vindmøller i en nationalpark. Trods deres miljøvenlige produktion forstyrrer de både øjne, ører og tanker, hvis de placeres i naturområder. Der er heller ingen grund til at gøre det, landvindmøllerne kan med fordel placeres på landbrugets biologisk ludfattige produktionsflader, som vi har så rigeligt af, for her forringer de kun miljø og omgivelser minimalt, sammenlignet med selve landbrugets forringelse af miljøet. Vindmølleenergi som indtil for få år siden blev betragtet som alternativ, er om få år standard, så det er vigtigt, at vi fra nu af forvalter møllerne som storskala-produktion med dertil hørende hensigtsmæssig placering.

Pors, honning, lammekød og anden småproduktion

Indsamling af pors til ølbrygning tilhører småtingsafdelingen, men som udgangspunkt bør der ikke finde ekstraherende anvendelse sted i en nationalpark. Pors vokser i øvrigt også mange andre steder end i Thys klitheder, så det burde ikke være et problem at samle de nødvendige mængder til den udmærkede øl.

Angående honningproduktion kan det være et problem for sjældne vilde bier, og dermed for de urter de bestøver, at de får hård konkurrence fra honningbier. Vi kan ikke forhindre, at bier fra bistader

placeret uden for grænsen til nationalparken trækker ind på området, men vi henstiller til at staderne ikke opsættes i selve nationalparken.

Det samme gælder produkter fra får og lam, som græsser i klitheden. Får hører dels ikke hjemme i den danske natur, som beskrevet andetsteds, og dels vil det hurtigt kunne tage overhånd og gøre indhug i levestruktur og biodiversitet. Der bør som minimum på sigt stræbes efter anden afgræsning end ved får. Der er masser af plads til får i det øvrige landskab.

Formål og målsætning

Slutteligt vil vi gerne kommentere §§ 2 og 3 i bekendtgørelsen, som er meget brogede med både forbilledlige formuleringer og faldgruber. Kommentarer indsat efter de enkelte paragraffer.

§ 2. Formålet med at oprette Nationalpark Thy er

- 1) at bevare, styrke og udvikle naturen, dens kontinuitet, sammenhæng og frie udvikling, især for de unikke klit- og klithedelandskaber,
- 2) at forøge den biologiske mangfoldighed i plantagerne og på de dyrkede arealer,
- 3) at bevare og styrke nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske spor i klitlandskabet, klitplantagerne og havet,
- 4) at styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser i det store uforstyrrede landskab,
- 5) at styrke undervisning, naturvejledning og formidling af de natur- og kulturhistoriske værdier og
- 6) at støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet med respekt for beskyttelsesinteresserne.

Kommentarer:

Stk. 1, 2, 4, 5 og 6 er fine formuleringer.

Stk. 3 derimod er en fælde, så længe ”kulturmiljøer og kulturhistoriske spor” ikke er nærmere definerede. Det kan i princippet omfatte hvad som helst mennesket har været involveret i, lige fra grøftegravning til indførelse af invasive arter. I stedet kunne nøjes med en henvisning til relevant lovgivning vedr. bevaring af gamle mindesmærker.

§ 3. Følgende overordnede målsætninger skal lægges til grund for udviklingen af Nationalpark Thy:

- 1) De væsentligste naturtyper som strande, klitter, klitheder, strandenge og søer skal bevares, og deres udbredelse, kvalitet og mangfoldighed styrkes. De skal beskyttes mod tilgroning, afvanding, næringsstofftilførsel, invasive arter m.v. og udvikles til at blive bæredygtige, og dynamiske økosystemer med naturlig vandbalance mv.
- 2) Der skal skabes større sammenhæng mellem nationalparkens naturområder og landskaber, herunder især klit- og klithedarealer. Områdernes samspil med kysten og havet skal styrkes.
- 3) Omlægning af klitplantagerne til naturnært drevne skove skal ske med særlig fokus på styrkelse af naturværdierne.
- 4) Nationalparkens landskabelige værdier og markante geologiske formationer og forekomster skal bevares og synliggøres.
- 5) Kulturmiljøer og kulturhistoriske spor knyttet til sandflugtsbekæmpelse, fyr- og redningsvæsen, 2. Verdenskrig og til thyboernes skiftende brug af klitlandskabet og havet skal bevares, synliggøres, gøres tilgængelige og formidles, ligesom viden om de nævnte miljøer og spor skal udbygges.
- 6) Mulighederne for friluftsliv og naturoplevelser skal styrkes.

- 7) Udviklingen af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag.
- 8) Sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrende færdsel og ophold.
- 9) Formidling og naturvejledning skal styrkes og koordineres i forhold til lokale aktører gennem udbygning og etablering af aktiviteter, servicefunktioner og faciliteter.
- 10) Forskning skal understøttes og undervisning styrkes gennem etablering af faciliteter og undervisningstilbud.
- 11) Udviklingen af nationalparken skal ske i et samspil med omgivelserne.
- 12) Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres.

Kommentarer:

Stk 1 har for stor fokus på det som kaldes det stationære natursyn, efter hvilket skov skal bevares som skov og klit som klit, uanset naturen vil noget andet. Den kan blive dyr at administrere og den forhindrer naturens egne processer.

Stk. 2. Betydningen af ”samspil” er uklar, ellers ok.

Stk. 3 Bør i stedet fastslå at al skovbrug skal ophøre, med undtagelse af rydning af eksotiske arter over maksimalt 20 år.

Stk. 4. Igen en faldgrube. Hvad vil det sige at ”synliggøre markante geologiske formationer og forekomster”? At grave de to øverste meter jord væk? Overflødig punkt.

Stk. 5. Faldgrube hvad angår at ”bevare, synliggøre og gøre tilgængelig”, ellers ok.

Stk. 6. Fint. Det er det hele dette høringssvar handler om.

Stk. 7 og 8 er fine.

Stk. 9 er fin, dog må de nævnte faciliteter aldrig skæmme endsige rage op i landskabet.

Stk. 10, 11 og 12 er fine, dog er stk. 11 noget ukonkret formuleret.

Vi må på det kraftigste opfordre til at hele bekendtgørelsen rettes til så den er i overensstemmelse med IUCN's definition på en nationalpark kategori 2, som er gengivet herunder i korte træk:

Kategori II Nationalpark: Naturbeskyttelsesområde primært forvaltet med henblik på beskyttelse af økosystemer og rekreation

Definition:

Naturligt område til lands eller vands, udpeget for at

- a) beskytte den økologiske integritet af et eller flere økosystemer for nuværende og fremtidige generationer
- b) udelukke ressource udnyttelse eller beboelse der strider mod udpegningens formål
- c) give grundlag for åndelig, videnskabelig, uddannelsesmæssig og rekreativ brug, der alle skal være miljømæssigt og kulturelt forenelige.

Forvaltningsformål

At beskytte naturlige og smukke områder af national og international betydning til åndelige, videnskabelige, uddannelsesmæssige og rekreative formål

At videreføre, i en så naturlig tilstand som muligt, repræsentative eksempler på fysiografiske regioner, biologiske samfund, genetiske ressourcer og arter, for at sikre økologisk stabilitet og diversitet

At forvalte besøg med inspirerende, uddannelsesmæssige, kulturelle og rekreative formål på et niveau der fastholder området i en naturlig eller næsten naturlig tilstand

At eliminere og derefter forhindre ressource udnyttelse eller beboelse, der strider mod områdets udpegning

At opretholde respekt for de økologiske, geomorfologiske, hellige eller æstetiske karakteristika der førte til områdets udpegning

At tage med i betragtning indfødte folks behov, inklusive ressource-brug på subsistens niveau, så længe det ikke strider mod de andre forvaltningsformål

Retningslinier for udvælgelse

Området bør indeholde et repræsentativt udsnit af naturlige regioner, fænomener eller landskaber, med dyre og plantearter, habitater og geomorfologiske områder af speciel åndelig, videnskabelig, uddannelsesmæssig, rekreativt eller turistmæssig betydning

Området bør være stort nok til at indeholde et eller flere hele økosystemer der ikke er ændret grundlæggende af nuværende menneskelig beboelse eller benyttelse

Organisatorisk ansvarlighed

Ejerskab og forvaltning bør normalt forestås af den højeste nationale kyndige myndighed. Det kan dog også blive betroet et andet niveau af myndighed, et råd af indfødte folk, en forening eller en anden lovligt etableret enhed, der er dedikeret til langsigtet naturbeskyttelse.

(Oversat fra Guidelines for Protected Area Management Categories (1994), som findes på www.iucn.org)

Til sammenligning er de øvrige kategorier i IUCN's liste over typer af fredede områder:

Kategori I: (Strengt) Naturreservat eller Vildmarksreservat: Naturbeskyttelsesområde forvaltet alene af hensyn til naturbeskyttelse eller videnskab.

Kategori III: Naturmonument: Naturbeskyttelsesområde hovedsageligt forvaltet med henblik på specifik enestående naturværdi.

Kategori IV: Habitat/arts forvaltningsområde: Naturbeskyttelsesområde forvaltet hovedsageligt for bevaring af arter eller habitater gennem forvaltning.

Kategori V: Beskyttet Landskab: Fredet område forvaltet hovedsageligt for landskabs beskyttelse og rekreative muligheder.

Kategori VI: Forvaltet ressource beskyttelsesområde: Område hovedsageligt forvaltet for at sikre bæredygtig anvendelse af naturlige økosystemer

Med venlig hilsen

Miljøorganisationen Nepenthes
Odensegade 4B á Postboks 5102
8000 Århus C

Tlf: 86 13 52 32

Fax: 86 12 51 49

E-mail: info@nepenthes.dk

Internet: <http://www.nepenthes.dk>

v/

Jan Kunstmann,
Jørgen Muldtofte,
Karsten Thomsen og
Kenneth Gregers Buk.